

Några dåliga skolbeslut

Publicerad här den 11 augusti 2016

DET ÄR INGEN NATURLAG som bestämmer att så många elever ska misslyckas i skolan. Det beror på att det har fattats en rad dåliga beslut. Beslut som försvårar arbetet för lärare och elever. Som bidrar till att klyftan i samhället vidgas.

Det fria skolvalet Den svenska skolan ansågs vara bland de bästa i världen in på 1980-talet. Med Jan Björklund och Hans Bergström i täten startades då en märklig svartmålning av denna skola. Den påstods vara flummig och kravlös. Politiker fattade då beslut om att man skulle tillåta privata skolor och att föräldrarna fritt skulle få välja vilken skola deras barn skulle gå i. Resultatet blev att skolor i utsatta områden dränerades på pengar. Kvar i dessa skolor blev elever som också förlorade den draghjälp som de hade fått av mera framgångsrika kamrater som lämnat skolan. Den dröm som hade funnits om en jämlik skola gick upp i rök. Men Björklund blev skolminister på kuppen och Hans Bergström kunde så småningom flytta till Florida med 600 miljoner kronor i vinst från försäljningen av familjens privatägda skola.

Bättre vore om närhetsprincipen hade fortsatt att gälla. Och om blott elever med särskilda skäl fick byta skola. Om allt vinstuttag från skolor förbjöds. Och om alla skolor åter ägdes av samhället eller av ideella organisationer med en särskilt utvecklad pedagogik.

Urvalet till högre utbildning Man har beslutat att betygen från gymnasiet ska ligga till grund för urvalet till högre utbildningar. Resultatet har blivit att orättvisor har satts i system. Det är den elev som får stöd av välutbildade föräldrar som har bäst chans att få tillräckligt höga betyg. Betygen kan inte göras rättvisa, eftersom lärare är olika benägna att sätta glädjebetyg och olika duktiga på att tolka betygsriterier. Vissa skolor sätter också i system att ge eleverna för höga betyg för att skolan ska kunna hävda sig i konkurrensen om elevpengarna.

Betygen tar oerhört mycket av lärarnas och elevernas tid. De för med sig att många elever känner stress och mår dåligt. De säger heller ingenting om i vad mån ungdomarna har de kunskaper, erfarenheter och egenskaper som krävs för att för att först plugga och sedan utöva vitt skilda yrken som till exempel präst eller veterinär.

Bättre vore att låta de mottagande utbildningarna utforma sina egna antagningsrutiner. Det är där man vet vad som krävs för att klara av studier och yrkesutövning. Särskilt anpassade högskoleprov och

lämplighetstester i stil med utbildningen till brandmän och skådespelare vore bättre.

Betygsspärren Man fann att en del elever hade för dåliga kunskaper för att klara studierna i gymnasiet. Många elever hoppar av. Därför beslöt man att hindra de elever som hade låga betyg i nian att ens börja på gymnasiet. Detta gäller omkring var sjunde elev i varje årskull, cirka 15 000 elever. Resultatet blev att många av dessa elever hamnar i ett utanförskap. De har varken skola eller jobb att gå till, ont om pengar och ett dåligt självförtroende. De blir ett lätt byte för värvare till kriminalitet, drogmissbruk, prostitution och religionskrig.

Bättre vore att fånga in dessa ungdomar som man gjorde på 1970-talet. Låta dem gå kortare yrkesinriktade gymnasiekurser där man hade gallrat bort många av de ämnen som eleverna hade tröttnat på under nio år i grundskolan. Kurser med en koncentration på yrkesämnen eller estetiska ämnen.

Den tioåriga grundskolan För att råda bot på detta utanförskap har nu politiker föreslagit att man ska besluta om att göra grundskolan tio-årig för dessa elever. Att de ska tvingas läsa samma ämneskurser ett år till för att få godkända betyg. Resultatet skulle bli ett utdraget lidande för dessa elever och deras lärare, ett djupare hat mot skolan och utbredd skolk.

Bättre vore att lägga den utökade undervisningstiden före i stället för efter grundskolan. Då kan eleverna få kompensation för de brister i språkförståelse och stöd från hemmen som bidrar till att de misslyckas i skolan. Då kan eleverna få behålla självförtroende och framtidstro och slippa att hamna i ett riskfyllt utanförskap.

Lärarylönerna Det råder lärarbrist. Alltför få ungdomar väljer lärarbanan. En förklaring kan vara lärarnas missnöje med att deras löner har släpat efter. Efter mönster från näringslivet har man beslutat att införa differentierade löner. De skulle sporra lärarna att prestera mera. Dessutom har man infört förstelärartjänster för ett mindre antal lärare som får 5 000 kronor mer i månaden. Rutinerna och kriterierna för lönesättningen och urvalet av förstelärare är inte glasklara. Resultatet har motverkat sitt syfte. Många lärare känner sig bittra och orättvist behandlade när de finner att arbetsgivarna anser att de är mindre värda. De mister självförtroende och arbetslust. Detta går i många fall ut över deras elever.

Bättre vore att ge alla i samma lärarkategori lika mycket i lön. Att bara ge den lärare mera i lön som åtar sig extra arbetsuppgifter.

Lärarlegitimationerna Läraryrkets status har sjunkit. Därför beslöt man att lärarna skulle få legitimation i likhet med läkarna och andra anställda i högstatusyrken. Resultatet blev att lärarbristen förvärrades. Elever blev av med duktiga och omtyckta lärare som tvingades att återgå till högskolestudierna för att komplettera sina meriter eller som bytte till ett annat yrke. Elever kan också få finna sig i att deras betyg sätts av någon annan lärare än den som har lärt känna dem.

Bättre vore att ge lärarna tillbaka mer av trivsel i arbetet. Att låta dem slippa att styras av detaljerade kursplaner, betygskriterier, Pisa-prov och nationella prov. Att lätta på deras arbetsbörda med betygssättning och rapportering till hemmen med mera. Och framför allt att ge dem högre löner.

Matematiken Svenska elever presterar dåligt i Pisa-proven i matematik. Politiker hittar lösningen. Man ska besluta om ännu fler lektioner i ämnet. Men det får redan 1 125 lektionstimmar i grundskolan. Det är lika mycket som historia, geografi, samhällskunskap, religionskunskap och hemkunskap tillsammans. Ändå finns det nu elever som lämnar grundskolan utan att kunna den mest elementära matematiken. Det är en myt att alla elever behöver kunna så mycket mera matematik i framtiden. Det är bara en bråkdel av eleverna som kommer att behöva kunna någon avancerad matematik. Resultatet av en utökning av antalet lektioner blir att övriga ämnen får ännu mindre utrymme på schemat. Att flertalet elever måste använda ännu mera tid åt att försöka lära sig en matematik som de ändå aldrig kommer att behöva kunna.

Bättre vore att låta de elever som är duktiga i matematik få läsa en mer avancerad kurs. Det stora flertalet elever klarar sig bra i framtiden med den vardagsräkning som eleverna fick lära sig redan i den gamla folkskolan. Med en förbättrad metodik – med modern informationsteknik och digitala hjälpmedel – skulle dessa elever inte behöva ens hälften av det antal matematiktimmars som de nu har. Den tid som blev över kunde de då ägna åt något som är mera meningsfullt.